

تاریخ ۱۴۰۴/۱۱/۲۸	شناسه
عنوان بررسی مشکلات الزام رانندگان سکوهای هوشمند حمل و نقل به بیمه تامین اجتماعی	
مرجع طرح موضوع اتاق اصناف و سکوهای اینترنتی حمل و نقل	
<p>موضوع الزام رانندگان سکوهای هوشمند حمل و نقل به بیمه تامین اجتماعی در تاریخ اول مهر ماه سال ۱۴۰۴ توسط اتاق اصناف ایران به دبیرخانه شورای گفتگو واصل گردید. مشکل اصلی مربوط به آیین نامه اجرایی بند (چ) ماده (۲۸) قانون برنامه پنجساله هفتم پیشرفت اسلامی ایران می باشد. این آیین نامه به پیشنهاد وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در ۱۴۰۳/۱۲/۰۱ در جلسه هیات وزیران به تصویب رسیده است.</p> <p>در صدر ماده ۲۸ قانون برنامه هفتم پیشرفت آمده است: به منظور کاهش ناترازی مالی سازمان ها و صندوق های بازنشستگی و جلوگیری از ناپایداری مالی و همچنین کاهش وابستگی آنها به بودجه عمومی و ارتقای کیفیت و اصلاح ساختار بیمه های اجتماعی، از سال اول اجرای برنامه اقدامات زیر در صندوق های بازنشستگی کشوری، لشکری، تامین اجتماعی و سایر صندوق های بازنشستگی وابسته به دستگاه های اجرایی و موسسات و نهادهای عمومی غیردولتی انجام می گردد. در ادامه و بر اساس بند (چ) این ماده قانونی برنامه، «ارائه دهندگان خدمات حمل و نقل بار و مسافر [یعنی رانندگان] که از طریق سکو (پلتفرم) های مجازی به فعالیت مشغول بوده و بیمه بازنشستگی ندارند، مجاز به بیمه نمودن خود نزد سازمان تامین اجتماعی هستند».</p> <p>هدف از تصویب این ماده، امکان بیمه نمودن رانندگان فاقد بیمه، در قالب خویش فرما بوده است. علی رغم صراحت حکم قانونی مذکور، هیئت وزیران در ماده (۲) آیین نامه اجرایی این بند مقرر داشته است که «مشمولان (یعنی رانندگان حمل و نقل بار و مسافر که از طریق سکوهای مجازی به فعالیت مشغول بوده و فاقد بیمه بازنشستگی می باشند)، مادامی که پوشش بیمه بازنشستگی ندارند، مطابق این آیین نامه، مشمول مقررات و تعهدات سازمان قرار می گیرند.» در ماده (۳) آیین نامه نیز مقرر شده است که «سازمان مکلف است نسبت به پوشش بیمه ای مشمولان، مطابق این آیین نامه و ماده واحده اصلاحی قانون بیمه اجتماعی رانندگان حمل و نقل بار و مسافر بین شهری مصوب ۱۳۸۸ و سایر شرایط مندرج در قانون تامین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴ اقدام نماید.»</p> <p>همچنین ماده (۴) آیین نامه نیز اشعار داشته است که «سازمان مکلف است دستمزد مبنای پرداخت حق بیمه برای مشمولان را مطابق با ماده (۳۵) قانون تامین اجتماعی به صورت مقطوع تعیین نماید.» مع الوصف به شرحی که در ادامه خواهد آمد، احکام مندرج در ماده (۳) و تبصره مربوطه^۱ و ماده (۴) آیین نامه مغایر قانون می باشد:</p> <p>الف- تغییر حکم حمایتی قانون مبنی بر «اختیار» رانندگان به عنوان ارائه دهنده خدمات حمل و نقل و مسافر از طریق سکوها در بیمه کردن خود، به «تکلیف» و ایجاد ضمانت اجرا توسط سکو رخ داده است. بدین ترتیب که اجرای این آیین نامه طی ماده ۳، به عنوان</p>	
شرح دستور	

^۱ تبصره - به منظور توسعه و گسترش پوشش بیمه های اجتماعی و تسهیل در پوشش بیمه ای مشمولان، سازمان مجاز است حسب توافق با صاحبان سکوهای مجازی و اعلام موافقت بیمه شده، نسبت به پرداخت درصدی از سهم درآمد صاحبان هر سکو به عنوان حق بیمه سرانه اقدام نماید. در این صورت معادل مبالغ دریافتی از صاحبان سکوهای مجازی از حق بیمه مربوط کسر خواهد شد.

تکلیف، به ماده واحده اصلاحی^۲ قانون بیمه اجتماعی رانندگان حمل و نقل بار و مسافر بین شهری مصوب ۱۳۸۸ و سایر شرایط مندرج در قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴ (با تفسیر بسیار موسع و مبهم) ارجاع داده شده است.

ب- توسعه احکام «رانندگان وسایل نقلیه حمل و نقل بار و مسافر» به «ارائه دهندگان خدمات حمل و نقل بار و مسافر که از طریق سکوهای مجازی فعالیت می‌کنند» رخ داده است. در واقع همسان‌انگاری خلاف قانون «شرکت‌های فعال در حوزه حمل و نقل» با «سکوهای ارائه دهنده خدمات بر خط» در موضوع و حکم ایجاد شده است. مأموریت و ماهیت شرکت حمل و نقل از سکو یا پلتفرم ارائه خدمات برخط، متفاوت است. (لازم به توضیح است مطابق ماده ۳ آیین نامه اجرایی در این بند به ماده واحده اصلاحی قانون بیمه اجتماعی رانندگان حمل و نقل و بار و مسافر بین شهری مصوب سال ۱۳۸۸ ارجاع داده شده که در تبصره ۳ این ماده واحده بیان شده کلیه شرکتها و مؤسسات حمل و نقل بار و مسافر بین شهری مکلفند از تحویل کالا یا مسافر به راننده‌ای که فاقد دفترچه کار معتبر از سازمان حمل و نقل و پایانه‌های کشور می‌باشد خودداری نمایند و همچنین در تبصره ۴ این ماده واحده بیان شده نیروی انتظامی و پلیس راه مکلف است به هنگام تردد وسایط نقلیه باربری و مسافربری دفترچه کار رانندگان را کنترل و در صورت عدم ارائه دفترچه کار معتبر طبق ماده (۷) قانون الزام شرکتها و مؤسسات ترابری جاده‌ای به استفاده از صورت وضعیت مسافری مصوب ۱۳۶۸، ۲، ۳۱ بر خورد نماید. مطابق این ارجاع صورت گرفته نشان می‌دهد که در این آیین نامه «شرکت‌های فعال در حوزه حمل و نقل» با «سکوهای ارائه دهنده خدمات بر خط» همسان‌انگاری شده است و علاوه بر ایجاد ابهام و پیچیدگی در فهم و تفسیر مواد اولیه آئین‌نامه، عملاً اجرای قانون و دامنه آن، بدون محدودیت و تفسیرپذیر شده است.

پ- طی ماده ۴ آئین نامه، سازمان مکلف است دستمزد مبنای پرداخت حق بیمه برای مشمولان را مطابق با ماده (۳۵) قانون تأمین اجتماعی به صورت مقطوع تعیین نماید" در حالیکه ایجاد ماخذ مقطوع برای محاسبه بیمه رانندگان (فرض درآمد ثابت داشتن رانندگان) بر خلاف دادنامه شماره ۱۳۵۲ مورخ ۱۳۹۹/۱۰/۲۰ هیات عمومی دیوان عدالت اداری، رخ داده است. دادنامه مذکور بیان داشته «ماده ۳۵ قانون تأمین اجتماعی ناظر بر بیمه‌های اجباری و پیمان‌ها و رانندگان حمل و نقل بار و مسافر بین شهری بوده و مطابق ماده واحده قانون اصلاح بند «ب» و تبصره (۳) ماده (۴) قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۶۵/۶/۰۳ و تبصره یک آن، سازمان تأمین اجتماعی مکلف گردیده با استفاده از مقررات عام قانون تأمین اجتماعی صاحبان حرف و مشاغل آزاد را به صورت اختیاری در برابر تمام یا قسمتی از مزایای قانون تأمین اجتماعی بیمه نماید و تعیین دستمزد مقطوع مأخذ کسر حق بیمه صاحبان حرف و مشاغل آزاد، مغایر قانون به شرح فوق‌الذکر است.

^۲ ماده واحده اصلاحی: کلیه رانندگان وسایل نقلیه حمل و نقل بار و مسافر بین شهری و درون شهری مندرج در قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴/۴/۳ قرار گرفته و مکلفند حق بیمه مقرر در این قانون را رأساً بر مبنای درآمدی که همه ساله طبق ماده (۳۵) قانون مذکور تعیین می‌گردد حداقل سه ماهه به سازمان مزبور پرداخت و از مزایای قانون تأمین اجتماعی برخوردار گردند.

لازم به ذکر است که ماهیت فعالیت راننده در سکوها مجازی همچون اسنپ، تپسی و ماکسیم با رانندگانی که به صورت تمام وقت و حرفه‌ای شغل اصلی خود را رانندگی و ارائه خدمات حمل و نقل بار و مسافر قرار می‌دهند، متفاوت است. مدل فعالیت سکوهایی آنلاین بر پایه اقتصاد اشتراکی و استفاده از ظرفیت خالی و پتانسیل شهروندان عادی که رانندگی و حمل بار و مسافر اصولاً شغل اصلی آنها نیست، طراحی شده است تا با استفاده از جذب و پردازش نیازمندی‌های راننده و مسافر، مناسب‌ترین درخواست‌ها را به هم برساند. به عبارت دیگر، هم راننده و هم مسافر در این مدل از کسب و کار، از سکو خدمت دریافت داشته و به سکو ارائه خدمت نمی‌کنند.

دلایل مغایرت آئین نامه با قانون:

حکم قانون بیمه اجتماعی رانندگان حمل و نقل بار و مسافر بین شهری که در ماده ۳ آئین نامه هیات وزیران به آن ارجاع شده است:	حکم (چ) ماده (۲۸) قانون
کلیه رانندگان وسایل نقلیه حمل و نقل بار و مسافر بین شهری و درون شهری مندرج در قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴/۴/۳ قرار گرفته و مکلفند حق بیمه مقرر در این قانون را رأساً بر مبنای درآمدی که همه ساله طبق ماده (۳۵) قانون مذکور تعیین می‌گردد حداقل سه ماهه به سازمان مزبور پرداخت و از مزایای قانون تأمین اجتماعی برخوردار گردند.	ارائه‌دهندگان خدمات حمل‌ونقل بار و مسافر که از طریق سکو (پلتفرم)های مجازی به فعالیت مشغول بوده و بیمه بازنشستگی ندارند، مجاز به بیمه نمودن خود نزد سازمان تأمین اجتماعی هستند. آیین‌نامه اجرایی موضوع این بند به پیشنهاد وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی تهیه می‌شود و به تصویب هیات وزیران می‌رسد.
موضوع حکم: افراد شاغل در حمل و نقل سنتی	موضوع حکم: افراد شاغل در اقتصاد مشارکتی
دامنه شمول حکم: کلیه رانندگان فعال در حوزه حمل و نقل	دامنه شمول: افراد فاقد بیمه بازنشستگی
نوع حکم: تکلیفی	نوع حکم: اختیاری
مبنای محاسبه ماخذ حق بیمه: ماده ۳۵ قانون تأمین اجتماعی و مبلغ ثابت	مبنای محاسبه ماخذ حق بیمه: پرداخت بر اساس عملکرد رانندگان به دلیل رای شماره ۱۳۵۲ مورخ ۱۳۹۹/۱۰/۲۰ هیئت عمومی دیوان عدالت اداری
ضمانت اجرا: جریمه برای متخلفین (هم سکوها و هم رانندگان)	فاقد ضمانت اجرا به دلیل اختیاری بودن حکم.

مشکلات و ایرادات مطروحه	<p>۱ تحت تاثیر قرار گرفتن و اختلال در فعالیت پلتفرم های تاکسی های اینترنتی به جهت اجباری شدن بیمه تامین اجتماعی که موجب ریزش رانندگان (افرادی کثیری که بصورت کمک معیشتی فعالیت می نمایند و اغلب بیمه هستند)</p> <p>۲ بازگشت رانندگان به فعالیت در حمل و نقل سنتی، آفلاین و گذری؛ و کاهش نرخ امنیت سفرها</p> <p>۳ افزایش قیمت سفر برای مسافران و کاهش درآمد رانندگان</p>
مهم ترین اقدامات	برگزاری کارگروه هایی در تاریخ های ۱۴۰۴/۰۹/۰۴ و ۱۴۰۴/۱۰/۰۲ در دبیرخانه کمیته حمایت از کسب و کار اظهار نظر معاونت حقوقی مبنی بر اختیاری بودن بیمه رانندگان به شماره ۴۰۵۴۷/م مورخ ۱۴۰۴/۰۹/۳۰

۱- اصلاح آیین نامه شماره ۱۸۹۶۴۳ مورخ ۱۴۰۴/۱۲/۰۷ هیات وزیران در خصوص بیمه اجتماعی ارائه دهندگان خدمات حمل و نقل بار و مسافر از طریق سکوهای مجازی به شرح ذیل

ماده آیین نامه شماره ۱۸۹۶۴۳ مورخ ۱۴۰۴/۱۲/۰۷ هیات وزیران	پیشنهاد اصلاحی	ذکر دلیل
ماده ۳- سازمان مکلف است نسبت به پوشش بیمه ای مشمولان، مطابق این آیین نامه و ماده واحده اصلاحی قانون بیمه اجتماعی رانندگان حمل و نقل بار و مسافر بین شهری مصوب ۱۳۸۸ و سایر شرایط مندرج در قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴ اقدام نماید	ماده ۳- سازمان مکلف است نسبت به پوشش بیمه ای مشمولان، مطابق این آیین نامه اقدام نماید.	ارجاع به ماده واحده اصلاحی قانون بیمه اجتماعی رانندگان حمل و نقل بار و مسافر بین شهری مصوب ۱۳۸۸ و سایر شرایط مندرج در قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴، با توجه به متن قانون مذکور، از یک طرف موجب ایجاد تکلیف شده و از طرف دیگر موجب ایجاد ابهام و تفسیر موسع نامتناسب گردیده است.
ماده ۴- سازمان مکلف است دستمزد مبنای پرداخت حق بیمه برای مشمولان را مطابق با ماده (۳۵) قانون تأمین اجتماعی به صورت مقطوع تعیین نماید	ماده ۴- سازمان مکلف است دستمزد مبنای پرداخت حق بیمه متناسب با فعالیت رانندگان محاسبه و تعیین نماید.	با عنایت به نوع کسب و کار رانندگان در پلنفرم های تاکسی های اینترنتی محاسبه دستمزد مقطوع امکان پذیر نمیباشد. و این موضوع بر خلاف دادنامه شماره ۱۳۵۲ مورخ ۱۳۹۹/۱۰/۲۰ هیات عمومی دیوان عدالت اداری است.

پیشنهاد
دبیرخانه

۲- ضمن تاکید بر اظهار نظر معاونت حقوقی مبنی بر اختیاری بودن بیمه رانندگان، این موضوع توسط سازمان تأمین اجتماعی به اطلاع ذینفعان رسانده شود.

۳- با توجه به اجرای ماده ۲۸ و آئین نامه مربوطه در خصوص بیمه رانندگان، اجرایی شدن این امر توسط دولت به مجلس شورای اسلامی اعلام گردد تا موضوع در رسیدگی به طرح بیمه اجتماعی رانندگان که در فرایند تصویب مجلس قرار دارد، لحاظ گردیده و از موازی کاری جلوگیری گردد.

۱- تصویب نامه اجرایی بند (چ) ماده (۲۸) قانون برنامه پنج ساله هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران به شماره ۱۸۹۶۴۳/ت/۶۳۴۳۶ مورخ ۱۴۰۳/۱۲/۰۷ هیات وزیران (موضوع بیمه اجتماعی ارائه کنندگان خدمات حمل و نقل بار و مسافر از طریق سکوهای مجازی)

۲- مکاتبه اتاق اصناف به شماره ۷/۰۶/۱۳۶۹۴ مورخ ۱۴۰۴/۰۷/۰۱ با کمیته حمایت از کسب و کار

۳- مکاتبه معاون علمی رئیس جمهور به شماره ۱۱/۱۴۹۰۹۱ مورخ ۱۴۰۴/۰۹/۱۱ به رئیس مجلس شورای اسلامی

۴- اظهار نظر معاونت حقوقی مبنی بر اختیاری بودن بیمه رانندگان به شماره ۴۰۵۴۷/م مورخ ۱۴۰۴/۰۹/۳۰

فهرست مهم
ترین
مستندات و
مدارک
پشتیبان